

## FAGPLAN I NORSK 4. – 5. TRINN

2019 - 2022

(basert på Norsk Montessoriforbund (2007): *Læreplan for Montessoriskolen – fag og arbeidsmåter gjennom 10 skoleår*)

### Formål med faget

Utforskning av språk som kommunikasjonsmiddel står sentralt fra første klassetrinn. Elevene skal studere både sitt eget språk og andre språk, og slik utvide sitt begrepsapparat samt sin forståelse av språklige strukturer og grammatikk. Vi oppmuntrer til språklig utfoldelse gjennom musikk, drama og språkleker. Utvikling av gode leseferdigheter står sentralt i norskfaget, og er en forutsetning for læring i alle fag. Det arbeides kontinuerlig med både leseteknikk og lesestrategier i alle fag. Det fokuseres også på utvikling av elevenes skriveglede ved å gi rikelige muligheter til skrivetrening med egenvalgte emner og uttrykksformer. Vi anerkjenner elevens behov for å perfektionere seg og legger vekt på pen håndskrift og korrekt staving.

### Målsettingene er:

- At eleven utvikler en forståelse for at skriftspråk er en viktig del av vår menneskelige kulturarv
- At eleven tilegner seg grundig kunnskap i norsk muntlig og skriftlig

- At eleven tilegner seg teknikker for å kunne bruke skriftspråket som et personlig uttrykksmiddel
- At eleven utvikler evnen til å kunne uttrykke egne tanker og presise meninger med et rikt ordforråd
- At eleven utvikler evnen til effektiv skriving med god flyt, både for hånd og med digitale hjelpemidler
- At eleven skal utvikle forståelse for, og få erfaring med, ulike sjangre, både i lesing og skriving
- At eleven utvikler evnen til kritisk lesing
- At eleven får kjennskap til både norsk og internasjonal litteratur i et bredt spekter, og utvikler leseglede
- At eleven tilegner seg kunnskap om den grammatikalske oppbyggingen av et språk

### Pedagogiske momenter i faget

- Det forberedte miljøet
  - I norskundervisningen baserer vi arbeidet på presentasjoner med montessorimateriell, arbeid i ulike norskverk, arbeidshefter samt nettbaserte oppgaver
  - Norskmateriellet samles på ett område i klasserommet
  - I tillegg finnes lesemateriell på tilpasset nivå i alle fag tilegnet hvert fagområde
  - Det er rikelig tilgang på variert lesemateriell med tilpasset lesenivå i klasserommet. Dette byttes ut med jevne mellomrom for å skape variasjon
  - Lesing og skriving er sammensatte prosesser. Hver ferdighet innenfor helheten analyseres og materiellet skapes for å utforske den. Eleven arbeider med hver ferdighet separat og integrerer dem etter hvert
  - Det legges vekt på historiske prosesser: fra hulemaleri til hieroglyfer til alfabeter. Dette viser at menneskets behov for kommunikasjon har skapt utallige skriftformer.

- Montessorimateriellet muliggjør at eleven kan jobbe på mange ulike nivåer med ulike grener av norskfaget. Slik kan eleven fordype sine kunnskaper etter egne interesser og behov uavhengig av lærerens presentasjoner
- Elevene henter også ideer til oppgaver fra et utvalg av lærebøker
- Delferdigheter integreres i elevenes arbeider
  
- Struktur i faget og organisering av arbeidet
  - Elevene oppmuntres tidlig til å lese lange ord og dele dem opp i stavelser.
  - Eventyr og sagn fra både egen og andre kulturer vektlegges
  - Skolen skal tilrettelegge for god tilgang på bøker. Elevene skal kunne velge i flere typer sjangre og ulike lesenivåer.
  - Lang arbeidsøkt muliggjør at elevene kan jobbe lenge med et materiell/oppgave
  - Blandet aldersgruppe bidrar til et naturlig læringsmiljø der eldre elever hjelper yngre
  - Elevene varierer mellom muntlige samarbeidsoppgaver, lesing, lytting, arbeid med grammatikk, leseforståelse i hefter og på nettet samt med materiell og spill.
  - Det arbeides tverrfaglig, slik at elevenes lese- og skriveoppgaver er knyttet opp mot temaene vi jobber med
  - Elevens frihet består i å kunne utforske særskilte interesser innenfor faget. Eleven er ansvarlig for å delta aktivt i presentasjoner, jobbe med materiellet i grupperommet og delta i felles prosjekter
  - Studieturer arrangeres for å oppsøke relevante steder som teater, forfatterbesøk, historiske steder etc. Skolen får også besøk av den kulturelle skolesekken, og legger til rette for besøk av fagpersoner som forfattere og illustratører .
  - Elevene får jevnlig mulighet til å besøke Sortland bibliotek.
  - Elevene har tilgang til digitale verktøy
  - Elevvurdering gjøres gjennom en blanding av observasjon av elevens arbeid med materiellet, evaluering av deltakelse i presentasjoner, kartlegging av elevens egne valg og prosjekter, og evaluering av deltakelse i felles prosjekter.

## Hovedområder og arbeid i faget

Det forutsettes at eleven har fullført begynneropplæringen med hensyn til mekaniske skriveferdigheter og at elevene har knekt lesekode når de begynner i fjerde klasse.

- **Språkhistorie, språk og kultur**
- **Skrijving**
  - Skriveprosessen
- **Lesing**
  - Litteratur
  - Lesestrategier
  - Sjangerlære

- **Språkets struktur**
  - Grammatikkbokser og aktiviteter
  - Ordstudier
  - Setningsanalyse

- **Drama**

- **Muntlig språk**

- **Grunnleggende ferdigheter i faget**

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av, og er en del av, fagkompetansen. I norsk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

- Å kunne uttrykke seg muntlig i norsk er å ha evnen til å lytte og tale, og kunne vurdere elementene i en sammensatt talesituasjon, hvilket er en forutsetning for kommunikasjon med andre. Elevene får systematisk opplæring i ulike sjangre og aktiviteter.
- Å kunne uttrykke seg skriftlig i norsk er viktig for å kunne utvikle og strukturere ideer og tanker, og er også en kommunikasjonsform og en metode for å lære.
- Å kunne lese i norsk er et særskilt ansvar i norskundervisningen. Lesing er både en ferdighet og en kulturell kompetanse.
- Å kunne regne i norsk er en ferdighet som forutsetter et annet språk enn verbalspråket. Disse språkene har et felles kunnskapsområde når det gjelder begrepsutvikling, logisk resonnement og problemløsning. Det gjelder også forståelse for form, system og komposisjon. Ved lesing av sammensatte tekster og sakprosa blir arbeidet med grafiske fremstillinger, tabeller og statistikk viktig for forståelse.
- Å kunne bruke digitale verktøy i norsk åpner for nye læringsarenaer og gir nye muligheter i lese- og skriveopplæringen. Herunder utvikles evnen til kritisk vurdering og bruk av kilder.

- **Norskaktiviteter som pågår gjennom hele skoleåret, parallelt med alt annet:**
  - **Lesing:**
    - Lesestrategier
    - Bruke biblioteket
    - Lesegrupper
    - Stillelesning
    - Høytlesning
  - **Skriving:**
    - Penskrift
    - Skrivestrategier
    - Ulike sjangre (dikt, noveller, romaner, fortelling, sakprosa og skjønnlitteratur)
    - Ortografi og tegnsetting
    - Bruk av digitale verktøy
    - Egenproduksjon av tekster.
  - **Muntlig språk:**
    - Opptre i ulike språkroller gjennom rollespill, presentasjoner og opplesing.
    - Jule- og sommeravslutning og foreldrepresentasjon.

MÅNED	Lesing/skriving	Grammatikk	Rettskrivning/tegnsetting	Kompetansemål
<b>August</b>	<p>-Fokus på håndskrift og orden</p> <p>-Løkkeskrift</p> <p>-Oppmuntre til lesing av hefter og bøker på riktig nivå.</p> <p>-Lese faktatekster om temaene vi jobber med</p>	<p><b>ORDKLASSER:</b></p> <p><b>Substantiv, verb, adjektiv</b></p>	<p>-Ukas ord: Nye ord hver uke. Begreper og penskrift.</p> <p>-Alfabetisering</p> <p>-Vokaler og konsonanter</p> <p>-Punktum og stor bokstav</p> <p>-Punktum ved egennavn</p>	<p>-Skrive med en leselig og funksjonell håndskrift.</p> <p>-bruke skriveredskaper som fremmer flyt og estetikk i skriften</p> <p>-Gjøre korrekt bruk av små og store bokstaver.</p> <p>-Mestre bruken av punktum og stor bokstav.</p> <p>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet, deriblant kortmaterieill tilhørende de ulike fagområdene</p> <p>-Hente oppgaver fra lærebøker.</p> <p>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</p> <p>- Jobbe selvstendig med materieill for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord: Ordbilde, rimord, stumme lyder vokaler/konsonanter, stavelser og lydvariasjoner.</p> <p>-Lese med flyt og god leseforståelse av aldersadekvat lese materieill.</p>

				-bruke biblioteket i nærmiljøet på en målrettet måte for å finne passende lesestoff.
<b>September</b>	<b>Tema: Istid og steinalder</b>  -Fabel -Ordtak -Lese faktatekster om temaene vi jobber med -Lesestrategier, tips for høytlesning	<b>Substantiv:</b> -Ubestemte artikler, kjønn  -Egennavn/fellesnavn  -Entall og flertall  -Bøyning av substantiv i skjema  -Substantivsymbolet	-Ukas ord: Nye ord hver uke. Begreper og penskrift.  -Punktum -Spørretegn -Replikker	-Lese mange ulike sjangre - bruke de ulike sjangrene i egne skrivearbeid. - Ta i bruk enkle sjangere i skrivearbeidet. -Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene. - Jobbe selvstendig med montessorimateriellet, deriblant kortmateriell tilhørende de ulike fagområdene -Hente oppgaver fra lærebøker eller skape egne oppgaver. - Gjøre korrekt bruk av små og store bokstaver. - Lære bruken av dobbel konsonant og forenkling av dobbel konsonant. -Lære reglene for bruken av da/når. - Øke rettskrivnings-ferdighetene generelt. - kunne nyttiggjøre seg aktiviteter i kunst og håndverk i forbindelse med norskarbeidet



<b>Oktober</b>	<b>Tema: Avis</b>  <b>Sjanger:</b> -Intervju	<b>Adjektiv:</b> -Adjektiv beskriver substantivet.  -Adjektivbøyning  -Synonymer  -Grammatikkbokser	-Kj, tj, ki og ky-lyden  -Dobbel konsonant  -Forenkling av dobbel konsonant  -Og/å	-Kjenne til de ulike sjangere. Bruke ulike sjangere i egne skrivearbeid. Jobbe selvstendig videre med ulike sjangere, skriveprosjekter og rettskrivning. - kunne vurdere egne og andres tekster og redigere disse -Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene. -Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk. - Hente oppgaver fra lærebøker eller skape egne oppgaver. -Øke rettskrivnings-ferdighetene - Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.
<b>November</b>	<b>Tema: Eventyr</b>  <b>Sjanger: Fortelling</b>	<b>Verb:</b> -Verbets funksjon i en setning.  -Verb-bøyning	-Sj, skj, sk, sky – lyden.  -Stumme lyder (stum g, stum h, stum d)	-å kunne gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og tv-programmer -Kjenne til ulike sjangere som reportasjer, intervju og fortelling.

		(infinitiv, presens, preteritum)  -Grammatikkbokser	-Mer om punktum spørsmålstegn og utropstegn	-Bruke de ulike sjangrene i egne skrivearbeid. -Jobbe selvstendig videre med ulike sjangere, lengre og mer omfattende skrivearbeid, samt rettskrivning. -Lære tegnsetting, med spesiell fokus på punktum, spørretegn og utropstegn. - Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene. - Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk. - Hente oppgaver fra lærebøker eller skape egne oppgaver. -Skrive egne tekster på pc. -skape, lagre og gjenhente egne tekster -følge enkle regler for personvern og nettetikk -Opptre i ulike språkroller gjennom rollespill, presentasjoner og opplesing
<b>Desember</b>	<b>Tema: Advent/ Jul</b>	<b>Adverb:</b> Verb og adverb  -Forskjellen på adjektiv og adverb	-ng eller –gn?  -Ord med u	-Opptre i ulike språkroller gjennom intervju, rollespill, presentasjoner og opplesing.

		-Grammatikkbokser (Substantiv, artikkel, adjektiv, verb og adverb)	-V - lyden  -Hver/vær	-Lytte til andre, uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres. -uttrykke tanker om språk, personer og handlinger i tekster fra dagliglivet og i skjønnlitterære tekster fra ulike tider og kulturer. - Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene. -Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk. -Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord. - kunne nyttiggjøre seg aktiviteter i kunst og håndverk i forbindelse med norskarbeidet
<b>Januar</b>	<b>Tema: Vinter</b>  Fortellinger Dikt/vers  Lesestrategier/ leseforståelse	<b>Pronomen</b> -personlige pronomen -eiendomspronomen  Grammatikkbokser	Ng eller gn?  Da/når	- å kunne gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og tv-programmer -Skrive med en leselig og funksjonell håndskrift. -Gjøre korrekt bruk av små og store bokstaver.

				<ul style="list-style-type: none"><li>-Forfatte enkle historier på grunnlag av presentasjoner om hvordan forfattere jobber og hvilke deler en bok består av.</li><li>-Ta i bruk noen ulike sjangre i skrivearbeidet sitt: Fortellinger, dikt, brev og sakpreget tekst.</li><li>-Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring, opplevelser, følelser og egne meninger.</li><li>- Gjøre bruk av overskrifter og inndeling i egne tekster.</li><li>- Lese mange ulike sjangre.</li><li>- Lese lengre norske og oversatte skjønnlitterære tekster.</li><li>-Bruke ulike oppslagsverk og nyttiggjøre seg informasjonen de finner der.</li><li>- Bruke biblioteket til å finne passende lesestoff.</li><li>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</li><li>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk.</li></ul>
--	--	--	--	--

				-Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.
<b>Februar</b>	<b>Samene</b>  <b>Fastelavn</b>  <b>Karneval</b>	<b>Tall/tallord</b>  <b>Mer om adjektiv</b> -regelrett og uregelrett bøyning	- Hver/vær - Hvert/vært  E eller Æ?	- Skrive med en leselig og funksjonell håndskrift. -Gjøre korrekt bruk av små og store bokstaver. -Forfatte enkle historier på grunnlag av presentasjoner om hvordan forfattere jobber og hvilke deler en bok består av. -Ta i bruk noen ulike sjangre i skrivearbeidet sitt: Fortellinger, dikt, brev og sakpreget tekst. -Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring, opplevelser, følelser og egne meninger. - Gjøre bruk av overskrifter og inndeling i egne tekster. - Lese mange ulike sjangre. - Lese lengre norske og oversatte skjønnlitterære tekster.

				<ul style="list-style-type: none"> <li>-Bruke ulike oppslagsverk og nyttiggjøre seg informasjonen de finner der.</li> <li>- Bruke biblioteket til å finne passende lesestoff.</li> <li>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</li> <li>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk.</li> <li>-Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.</li> <li>- Samtale om et utvalg sanger, regler, dikt, fortellinger og eventyr fra nåtid, fortid på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre kulturer.</li> <li>-kunne nyttiggjøre seg aktiviteter i kunst og håndverk i forbindelse med norskarbeidet</li> </ul>
<b>Mars</b>	<b>Til fantasiens land og riker</b>  <b>Sjanger: Fantasy</b>	<b>Preposisjoner</b> <b>Konjunksjoner</b>  Grammatikkbokser	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ord som slutter på m</li> <li>- Mer om og/å</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- å kunne gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og tv-programmer</li> </ul>

	<p>Roald Dahl Tove Jansson</p>			<ul style="list-style-type: none"> <li>-Forfatte enkle historier på grunnlag av presentasjoner om hvordan forfattere jobber og hvilke deler en bok består av.</li> <li>-Ta i bruk noen ulike sjangre i skrivearbeidet sitt: Fortellinger, dikt, brev og sakpreget tekst.</li> <li>-Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring, opplevelser, følelser og egne meninger.</li> <li>- Gjøre bruk av overskrifter og inndeling i egne tekster.</li> <li>- Lese mange ulike sjangre.</li> <li>- Lese lengre norske og oversatte skjønnlitterære tekster.</li> <li>-Bruke ulike oppslagsverk og nyttiggjøre seg informasjonen de finner der.</li> <li>- Bruke biblioteket til å finne passende lesestoff på en målrettet måte.</li> <li>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</li> <li>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk.</li> </ul>
--	------------------------------------	--	--	--

				<p>-Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.</p> <p>-Jobbe selvstendig videre med ulike sjangre, lengre og mer omfattende skriveprosjekter, og rettskriving.</p>
<b>April</b>	<p><b>Våren</b></p> <p><b>Ut i naturen</b> (fortellinger om dyr, trær og blomster)</p> <p>Vårdikt/vers</p>	<p><b>Spørreord</b></p> <p><b>Mer om verb</b> Repetisjon av verb-bøyning.</p>		<p>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</p> <p>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk.</p> <p>-Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.</p> <p>-Jobbe selvstendig videre med ulike sjangre, lengre og mer omfattende skriveprosjekter, og rettskriving.</p> <p>-Ta i bruk noen ulike sjangre i skrivearbeidet sitt: Fortellinger, dikt, brev og sakpreget tekst.</p> <p>-Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring, opplevelser, følelser og egne meninger.</p> <p>- skape, lagre og gjenhente egne tekster</p>



				-følge enkle regler for personvern og nettetikk
<b>Mai</b>	<b>1.mai</b>  <b>17 – mai og grunnloven</b> <b>Lover og regler om flagget</b>  Bjørnstjerne Bjørnson Henrik Wergeland  <b>Sjanger:</b> Å skrive/holde en tale	-Jobbe med setninger/å gjenkjenne de ulike ordklassene.  -Repetere alle ordklassesymbolene		-Lese lengre norske og oversatte skjønnlitterære tekster. - Få kjennskap til store norske forfattere som Wergeland og Bjørnson. - Lære om Norges grunnlov og det norske flagget. - Bruke pc til å skrive egne tekster - Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene. -Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk. -Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord. -Jobbe selvstendig videre med ulike sjangre, lengre og mer omfattende skriveprosjekter, og rettskriving. -Ta i bruk noen ulike sjangre i skrivearbeidet sitt: Fortellinger, dikt, brev og sakpreget tekst. -Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring,

				<p>opplevelser, følelser og egne meninger.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- kunne nyttiggjøre seg aktiviteter i kunst og håndverk i forbindelse med norskarbeidet</li> </ul>
<b>Juni</b>	<p><b>Sommer</b></p> <p>Fortellinger om sommer og ferietid</p> <p>Sankt Hans</p>	<p>Repetisjon av all gjennomgått grammatikk.</p>	<p>Repetisjon av rettskrivningsregler</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Beherske et tilstrekkelig ordforråd til å kunne uttrykke kunnskap, erfaring, opplevelser, følelser og egne meninger.</li> <li>- Gjøre bruk av overskrifter og inndeling i egne tekster.</li> <li>- Lese mange ulike sjangre.</li> <li>- Lese lengre norske og oversatte skjønnlitterære tekster.</li> <li>-Bruke ulike oppslagsverk og nyttiggjøre seg informasjonen de finner der.</li> <li>- Bruke biblioteket til å finne passende lesestoff.</li> <li>-Oppdage og gjøre rede for regler, unntak og variasjoner i ordklassene.</li> <li>-Jobbe selvstendig med montessorimateriellet i grammatikk.</li> <li>-Jobbe selvstendig med materiell for å øve på rettskrivningsregler som omhandler lesing av ord.</li> </ul>



--	--	--	--	--